

การให้ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ที่มาได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด

หลังจากที่งานจัดการความรู้ ได้มีโอกาสเข้าสัมภาษณ์ พว.สดี ไส เกตุไวย หัวหน้าหน่วยเคมีบำบัดและให้เลือด ในเรื่องของการบริหารงานในหน่วยเคมีบำบัดแล้วนั้น ทางงานจัดการความรู้จึงได้ขออนุญาตเพื่อเข้าสัมภาษณ์ พว.สดี ไส เกตุไวย เพิ่มเติมในเรื่อง “การให้ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ที่มาได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด” ว่ามีกระบวนการหรือวิธีการอย่างไรในการสื่อสารให้ผู้ป่วยและญาติสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเข้าใจ

พว.สดี ไส เกตุไวย เล่าว่า ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดส่วนใหญ่กว่า 90% เป็นผู้ป่วยมะเร็งที่มารับยาเคมีบำบัด เพราะฉะนั้นผู้ป่วยที่เป็นมะเร็งเมื่อรู้ว่าตนเองป่วย สิ่งแรกที่เขาจะรับรู้คือการเสียชีวิตและความทุกข์ทรมาน ทำให้เกิดความวิตกกังวลในการเข้ารับการรักษาทันทีอาการของโรคที่ต้องเผชิญ ค่าใช้จ่ายในการรักษา หรือแม้กระทั่งการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้ป่วยเหล่านี้เป็นผู้ป่วยที่ต้องการกำลังใจและคำแนะนำที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตประจำวัน สิ่งหนึ่งที่หน่วยงานมีการกำหนดเป็น KPI ของหน่วยงาน คือ ผู้ป่วยใหม่ทุกรายและครอบครัวจะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนก่อนได้รับยาเคมีบำบัดทุกราย 100% เพราะข้อมูลเหล่านี้ที่ผู้ป่วยได้รับจะทำให้ผู้ป่วยสามารถดูแลรักษาตัวเองที่บ้านได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะอาการของตนเอง

เกณฑ์ในการให้ข้อมูลผู้ป่วย

1. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นพยาบาลผู้ที่มีอายุงาน 5 ปีขึ้นไป
2. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องผ่านหลักสูตรการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด (หลักสูตร 10 วัน)
3. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็งหลักสูตร 4 เดือน
4. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องผ่านการอบรมการให้บริการการปรึกษา Counseling
5. ผู้ให้ข้อมูลจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการเยียวยาผู้ป่วย (Palliative care)

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องผ่านการอบรมดังที่กล่าวมา เหตุเพราะว่า ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ป่วยเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย อาจทำให้เกิดการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้อง หรือปัจจัยทางด้านอายุของผู้ป่วย ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอายุน้อย ส่วนพยาบาลผู้ให้ข้อมูลมีอายุน้อย ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในการให้ข้อมูล ดังนั้น เมื่อพยาบาลผู้ให้ข้อมูลผ่านหลักสูตรการอบรมดังกล่าวจะทำให้มีความรู้ ความมั่นใจ และเข้าใจชีวิตเพิ่มขึ้น และพยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะต้องได้รับการทดสอบโดยทำข้อสอบอัตนัยจากหัวหน้าหน่วยฯ อีกครั้งเพื่อความแม่นยำทางทฤษฎี หลังจากผ่านการทดสอบจากหัวหน้าหน่วยฯ แล้ว พยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะได้รับการฝึกสอนแบบพี่สอนน้องโดยการเข้าไปฟังและดูวิธีการจากพี่อีกกระยะหนึ่ง เมื่อผ่านการประเมินจากพี่จึงจะเป็นพยาบาลผู้ให้ข้อมูลกับผู้ป่วยได้

รูปแบบ/วิธีการในการให้ข้อมูลผู้ป่วย

1. แบบบันทึกการให้ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ที่มาได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดที่หน่วยเคมีบำบัด

ในการให้ข้อมูลกับผู้ป่วยรายใหม่นั้น หน่วยงานจะมีแบบบันทึกการให้ข้อมูลผู้ป่วยที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประเมินผู้ป่วยในด้านต่าง ๆ เช่น สถานะทางการเงิน การใช้สิทธิ์ต่าง ๆ หน้าที่การงาน ที่อาจมีผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยโดยตรง สถานภาพสมรส เป็นต้น โดยการให้ข้อมูลจะเป็นในรูปแบบของการปรับแผนการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันผลข้างเคียงจากการรักษาให้ได้มากที่สุด

แบบบันทึกการให้ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ที่มาับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดที่ หน่วยเคมีบำบัดและให้เลือด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน กรุณานำบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วนมากที่สุดเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยและการปฏิบัติงาน

ชื่อสกุลผู้ป่วย..... HN..... โรค.....

ที่อยู่ติดต่อได้..... โทรศัพท์.....

ชื่อญาติ..... โทรศัพท์.....

สิทธิการรักษา ☐ จ่ายเอง ☐ เบิกจ่ายตรง ☐ ปกส. ☐ บัตรทอง ☐ อื่นๆ

เหตุผลที่มาับการรักษาที่ รพ.ศิริราช.....

วันที่วินิจฉัยโรค..... / / Stage..... แพทย์ผู้รักษา.....

โรคประจำตัว ☐ ไม่มี ☐ มี ระบุ.....

เคยทำผ่าตัดด้วยโรคอื่น ☐ เคย ☐ ไม่เคย โรค..... อวัยวะที่ทำผ่าตัด.....

จุดมุ่งหมายในการรักษา ☐ Adjuvant chemotherapy ☐ Neoadjuvant chemotherapy ☐ Palliative therapy ☐ Concurrent

ยาที่ให้ / ชุดการรักษา.....

ส่วนที่ 2 การประเมินความรู้ก่อนให้ข้อมูลผู้ป่วย/ข้อมูลที่ได้ผู้ป่วย (ครั้งแรก) วันที่..... ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....

เรื่องที่ประเมิน	ความรู้		ข้อมูลที่ได้ผู้ป่วย		ระบุข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากผู้ป่วย/ข้อมูลที่ได้เพิ่ม
	รู้	ไม่รู้	ให้	ไม่ให้	
1. โรคที่ตนเองเป็น และแผนการรักษา					
2. ค่าใช้จ่าย					
3. ผลข้างเคียงจากยาเคมีบำบัดที่ได้รับ					
4. การดูแลตนเองเมื่อเกิดผลข้างเคียงจากยา					
5. การปรับภาพลักษณ์					
6. การรับประทานอาหาร					
7. การขับถ่าย					
8. การพักผ่อน					
9. การออกกำลังกาย					
10. ความวิตกกังวล/ความเครียด					
11. เพศสัมพันธ์/การคุมกำเนิด					

ส่วนที่ 3 การให้ข้อมูลระหว่างผู้ป่วยรับการรักษา ข้อมูลที่ผู้ป่วยต้องการเพิ่มเติม

เรื่องที่ประเมิน	Cycle	2	3	4	5	6	7	8
	วันที่							
	ผู้ให้ข้อมูล							
1. โรคที่ตนเองเป็น								
2. ชนิดของยาเคมีบำบัดที่ได้รับ								
3. ผลข้างเคียงจากยาเคมีบำบัดที่ได้รับ								
4. การดูแลตนเองเมื่อเกิดผลข้างเคียงจากยา								
5. การดูแลตนเองทั่วไป								
6. การรับประทานอาหาร								
7. การขับถ่าย								
8. การพักผ่อน								
9. การออกกำลังกาย								
10. ความวิตกกังวลต่าง ๆ / ความเครียด								
11. อื่น ๆ								

ส่วนที่ 4 การประเมินผล (หลังจบการให้ยาเข็มสุดท้าย) / คำนวณนำการปฏิบัติตัวเมื่อได้รับยาครบและการดูแลตนเองต่อเนื่อง

.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล..... วันที่บันทึก..... / / 255.....

หน่วยพิษวิทยาโรงพยาบาลศิริราช 2839 / 3,000 แผ่น / พ.ศ.56 / 7329 / 1525๙ / Mat.10029020

1480

ภาพที่ 1 แบบบันทึกการให้ข้อมูลผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ที่มาับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดที่หน่วยเคมีบำบัด

2. ข้อมูลทางโภชนาการ

พยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะให้ข้อมูลทางโภชนาการที่ถูกต้องครบถ้วน โดยแนะนำให้ผู้ป่วยได้รับประทานตามหลักให้ครบ 5 หมู่ คือ โปรตีน (เนื้อสัตว์ทุกชนิด ไข่ นม น้ำเต้าหู้ เห็ด ถั่วชนิดต่าง ๆ เป็นต้น) คาร์โบไฮเดรต (แป้ง ข้าว ขนมปัง ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากข้าว ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยจั๊บ ฯลฯ) อาหารไขมันรับประทานให้น้อยลง เพื่อป้องกันอาการข้างเคียงจากอาการคลื่นไส้อาเจียน หลีกเลียงอาหารรสจัด มีกลิ่นฉุน รับประทานผักสุก ผลไม้สดที่มีเปลือก และล้างให้สะอาด ปอกเปลือกแล้วรับประทานทันที ดื่มน้ำอย่างน้อยวันละ 2.5 - 3 ลิตร ถ้าไม่มีข้อจำกัดเรื่องน้ำ โดยสรุปคือให้รับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ สด และสะอาด

ควรหลีกเลี่ยงยาสมุนไพร และอาหารเสริมจากสมุนไพรในขณะที่รักษาด้วยยาเคมีบำบัด เพราะอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงกับร่างกายได้

3. ให้ความรู้ในรูปแบบของการสร้างกำลังใจ สอนให้คิดบวก หรือปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ง่ายๆ ง่าย ๆ คือการสร้าง的希望และพลังชีวิตในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. การพักผ่อน 6 - 8 ชั่วโมงต่อวัน ในกรณีที่ผู้ป่วยนอนไม่หลับอาจต้องแจ้งแพทย์เพื่อปรึกษาแนวทางการรักษาต่อไป

5. การประเมินลักษณะการขับถ่ายในผู้ป่วยแต่ละคน เช่น ท้องผูก ท้องเสีย เพื่อหาแนวทางป้องกันและช่วยเหลือ

6. การออกกำลังกาย เช่น การเดินต่อเนื่องทุกวัน ๆ ละ 30 นาที หรือสัปดาห์ละ 3 วัน เพราะจะสามารถช่วยลดอาการอ่อนเพลียและอ่อนล้าได้ ไม่แนะนำให้ว่ายน้ำ เพราะมีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย

7. แนะนำเรื่องข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การมีเพศสัมพันธ์ การขับถ่าย การขึ้นที่สูง การคุมกำเนิด เป็นต้น

หลังจากให้ข้อมูลทุกอย่างครบถ้วนแล้วนั้น จะมีการถามคำถามกลับเพื่อประเมินว่าผู้ป่วยและญาติเข้าใจในสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อสารหรือไม่

การให้ยาเคมีบำบัด

ก่อนการให้ยาเคมีบำบัดพยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะต้องชี้แจงรายละเอียดในการให้ยากับผู้ป่วยฟังโดยละเอียด

1. ผู้ป่วยทราบผลข้างเคียงของยาแต่ละชนิด และขั้นตอนการให้ยาโดยละเอียดหรือไม่

2. ผู้ป่วยต้องได้รับยาอะไรบ้าง รวมถึงรับประกันความปลอดภัย 100% เพราะผู้ให้ยาเป็นพยาบาลผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และแจ้งผู้ป่วยเรื่องระยะเวลาการรอคอย คือใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2-3 ชั่วโมงในการให้ยาแต่ละครั้ง

3. ในหน่วยงานมีการศึกษาวิจัย R2R ศึกษากลุ่มผู้ป่วยที่หายไปหลังจากการให้ข้อมูลผู้ป่วยย้อนกลับโดยใช้ข้อมูล 3 ปี พบว่า จากผู้ป่วยทั้งหมด 657 คน มีผู้ป่วยที่หายไปหลังจากการให้ข้อมูล จำนวน 22 คน โดยวิเคราะห์หาสาเหตุ สรุปได้ว่า อาจมีสาเหตุจากน้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ. 2554 และสาเหตุจากการกลัวยาหรือ

ผู้ป่วยไม่สามารถทนผลข้างเคียงจากการให้ยาในครั้งแรกได้ จึงได้มาปรับปรุงกระบวนการให้ข้อมูลผู้ป่วย โดยพยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะให้คำแนะนำ และอธิบายโดยละเอียด พร้อมทั้งบอกผู้ป่วยว่าถ้าเกิดอาการข้างเคียง หรือ วิตกกังวลจากการได้รับยาสามารถโทรมาปรึกษาได้

4. การประเมินความพึงพอใจจากผู้ป่วย

- ประเมินความพึงพอใจจากผู้ป่วยหลังการให้ข้อมูลในทันที
- การเก็บข้อมูลจากฝ่ายการพยาบาลทุก 6 เดือน (ผลการประเมิน = 96%)

5. มีเอกสารคู่มือสำหรับบททวนและบันทึกข้อมูลเพื่อความต่อเนื่องทางการรักษา ได้แก่ คู่มือการดูแลตัวเอง เมนูอาหาร 7 วัน การออกกำลังกาย เอกสารเพิ่มเติมเฉพาะโรค เช่น การดูแลตัวเองของผู้ป่วยมะเร็ง เต้านม เป็นต้น

6. เมื่อผู้ป่วยได้รับยาครบแล้วจะมีการทวนพรที่ทำขึ้นจากผู้ป่วยด้วยกัน และหน่วยงานนำมาจัดพิมพ์ให้เพื่อมอบให้เป็นกำลังใจให้ผู้ป่วยต่อไป

พยาบาลผู้ให้ข้อมูลจำเป็นจะต้องทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโรค และแผนการรักษาของผู้ป่วยที่จะต้องเข้ารับการให้ยาเคมีบำบัด เพื่อที่จะสามารถดูแลผู้ป่วยให้ปลอดภัยตลอดแผนการรักษาได้

หลังจากการให้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว พยาบาลผู้ให้ข้อมูลจะเซ็นชื่อในแบบบันทึกว่าเป็นผู้ให้ข้อมูล และผู้ป่วยจะเซ็นรับทราบข้อมูลที่ได้รับ และจะมีการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวในแฟ้มเวชระเบียน เพื่อเป็นข้อมูลการรักษาและป้องกันการฟ้องร้องจากผู้ป่วยในเรื่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อควรระวังในการให้ข้อมูล

1. ความสามารถในการให้ข้อมูลของพยาบาลผู้ให้ข้อมูล อาจไม่มากเพียงพอ ต้องปรึกษาหัวหน้าหน่วยฯ
2. ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูล
3. การควบคุมอารมณ์ของพยาบาลผู้ให้ข้อมูล

สุดท้าย พว.สดีโส เกตุไวย กล่าวปิดท้ายว่า ในหน่วยเคมีบำบัดและให้เลือดนั้น มีพยาบาลผู้ให้ข้อมูลอยู่ 7 คน จากทั้งหมด 18 คน โดยมีข้อกำหนดร่วมกันคือ “ทำอย่างไรไม่ให้หน่วยงานเกิดอุบัติเหตุขึ้นและผู้ป่วยปลอดภัย” โดยมีการกำหนดวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบ บุคลากรในหน่วยงานต้องดูแลซึ่งกันและกัน เหมือนญาติพี่น้อง หัวหน้าหน่วยฯ ต้องมีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจ เสียสละ และที่สำคัญคือมีจิตวิทยาในการดูแลบุคลากรในหน่วยงาน ให้มีกำลังใจ และมีความสุขในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพต่อไป”

วันที่สัมภาษณ์

25 มีนาคม 2558

ผู้บันทึกและถอดบทเรียน

นางสาวสุภารัตน์ พันธุ์เลื่อน

ผู้ตรวจสอบบทเรียน

พว. สดีโส เกตุไวย

หัวหน้าหน่วยเคมีบำบัดและให้เลือด

นางสาวสมใจ เนียมหอม

หัวหน้างานจัดการความรู้